

торые являются их интегральной частью, реализуют их глубинный смысл и создают неповторимый «эмоциональный ореол». Среди экстралингвистических функций идеонимов выделено: культурно-историческую, прогностическую, рекламную и суггестивную. **Выводы:** Можно сделать вывод, что идеонимы выполняют шесть функций: языковую номинативно-идентификативно-дифференцирующую, речевые эмоционально-экспрессивную и эстетическую, экстралингвистические культурно-историческую, прогностическую, рекламную и суггестивную.

Ключевые слова: ономастика, имена собственные, идеонимы, функциональная нагрузка, фильмонимы, гемеронимы.

Elena KARPENKO

Doctor of Philology, Professor, Head of English grammar Department of Odessa I. I. Mechnikov National University, French Boulevard 24/26, k. 131, 132, Odessa, 65058, Ukraine, tel. +380930288888; e-mail: elena_karpenko@ukr.net, ORCID ID: 0000–0001–5576–6781

Lidiia GOLUBENKO

Doctor of Philology, Professor, Dean of the Romance-Germanic Faculty of Odessa I. I. Mechnikov National University, French Boulevard 24/26, Odessa, 65058, Ukraine, ORCID ID: 0000–0001–5576–6781

Olga VASILYEVA

co-aspirant of Grammar Department of Odessa I. I. Mechnikov National University; lecturer Languages Department of National University «Odessa Law Academy»; Pioneer St, 2, Odessa, 65009, Ukraine; tel. +380674864308 e-mail: vasylyeva@inbox.ru ORCID ID: 0000–0001–8077–3529

FUNCTIONS OF IDEONYMS

Abstract. The article is devoted to the study of the functions of ideonyms — the proper names of the results of human creative activity that have spiritual, intellectual and artistic value. Due to the peculiarities of ideonyms, their functions are to some extent different from the other categories of proper names. The **aim** of the article is to outline the functions of ideonyms. English ideonyms are the **object** of the research, the **subject** — the functions of English ideonyms. The research **material** (2000 English ideonyms) was selected from the English media, including electronic newspapers, magazines, and commercial websites, using a representative sampling method. In this study, we adhere to the Eastern European onomatological tradition. An analysis of the functions of names of works of art, films, and hemeronyms was made. It must be noted that the functions of other groups of ideonyms remained

outside the scope of previous research, which increases the topicality of this work. Of course, all ideonyms, without exception, fulfill the basic nominative-identifying-differentiating function inherent to all proper names, naming an object, pointing to it, and separating it among others. Among the speech functions of the ideonyms, we single out the emotionally-expressive and the aesthetic function. The works of art are predominantly given a genuine name by the author, which is their integral part, as it explicates their deep meaning and creates a unique «emotional halo». Among the extra-linguistic functions of the ideologies, there are the cultural-historical, the prognostic, the advertising, and the influential function. **Conclusion:** We can conclude that ideonyms perform six functions: in language — the nominally-identifying-differentiating function, in speech — the emotionally-expressive and the aesthetic function, as to the extralinguistic functions, there are: the cultural-historical, the prognostic, the advertising, and the influential one.

Key words: onomastics, proper names, ideonym, function, filmonym, hemeronyms.

УДК 81'373.21

КЛОЧКО Світлана Олександрівна

кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Хмельницького національного університету, вул. Інститутська, 11, Хмельницький, 29016, Україна; тел.: +38 067 7874376; e-mail: svitlanapilishek24@gmail.com; ORCID ID: 0000–0002–3685–8901 DOI: <https://doi.org/10.18524/2410-3373.2018.21.155187>

ІНДИВІДУАЛЬНІ ТА ГРУПОВІ АНТРОПОНІМИ В АВТОБІОГРАФІЧНОМУ РОМАНІ НЕЛЬСОНА МАНДЕЛИ «ДОВГИЙ ШЛЯХ ДО СВОБОДИ»

Анотація. Статтю присвячено дослідженню семантики антропонімів Південно-Африканської Республіки. Матеріалом послужив автобіографічний роман Нельсона Мандела «Довгий шлях до свободи», з якого вибрано індивідуальні та групові власні назви. Вибір цього роману для нашого дослідження окреслений низкою причин, серед яких і та, що антропоніми африканського походження поки не перебували у полі зору українських дослідників мови. **Мета** статті полягає в установленні за допомогою етимологічного аналізу семантики виділених онімів. **Об'єктом** дослідження виступають індивіду-

альні та групові антропоніми, що їх вживає Нельсон Мандела на сторінках свого біографічного твору. Семантика та особливості вживання антропонімів, виокремлених з тексту автобіографічного роману, перебувають у ролі **предмету** цієї розвідки. Полінаціональність та полікультурність Південно-Африканської Республіки створюють особливу ситуацію для мовних контактів та, як наслідок, мовної інтерференції. За таких умов одними із найперших у мови проникають власні назви, серед яких, безперечно, і антропоніми (або власні імена). Відповідні процеси взаємопроникнення, адаптації та асиміляції лексичних одиниць, котрі позначають індивідуальні та групові антропоніми, до нового мовного середовища дозволяють дати характеристику розвитку південно-африканського варіанта англійської мови. У результаті аналізу відібраних для дослідження антропонімів було з'ясовано, що власне ім'я виконує не тільки номінативну функцію, називаючи денотат, чи функцію ідентифікації, вирізняючи свій референт серед групи інших, але також несе додаткову експресивно-оцінну інформацію. Вартим уваги є і той факт, що з плином часу стає важчим відстеження семантики та походження як групових, так і індивідуальних антропонімів, що відбувається через низку екстралінгвальних факторів.

Ключові слова: антропонім, автобіографічний роман, Нельсон Мандела, південно-африканський варіант англійської мови.

Вступ. Антропонім (від гр. «ім'я людини») — це будь-яке власне ім'я людини (індивідуальний антропонім) або групи людей (груповий антропонім). До антропонімів належать прізвище, прізвисько, псевдонім, андронім (найменування дружини прізвищем чоловіка), гінеконім (найменування чоловіка прізвищем матері, дружини), патронім (найменування людини від імені чи прізвиська батька або предків) [5, с. 32]. Дослідники наголошують на особливій ролі, що її відіграють власні назви людей в їхньому житті: «Власні назви — осередок буття людини, його специфічний вияв, оскільки загальні найменування здебільшого типові для багатьох мов світу, а оніми для кожного етносу різні. Саме в них і проявляється творчий потенціал народу, культурні, соціальні надбання, світоглядні позиції, звичаєві та традиційні особливості тощо. Власні найменування водночас є найдавнішими утвореннями та одиницями сучасності. Тривалість їх існування, мабуть, корелюється важливістю об'єкта в людському житті» [7, с. 260].

У вітчизняній ономастиці існує чимало праць, присвячених дослідженню різних аспектів антропонімів — лексичного, мотиваційного, словотвірного, функційного, комунікативного, когнітивного тощо.

Увагу вчених привертала власні імена людей різних регіонів України, а також європейського зарубіжжя. Проте антропоніми Південно-Африканської Республіки наразі не потрапляли до кола наукових інтересів вітчизняних дослідників, що підсилює **актуальність** запропонованої розвідки та окреслює **наукову новизну** роботи.

Дослідження виконано на **матеріалі** автобіографічного роману Н. Мандели «Довгий шлях до свободи» («*Long Walk to Freedom*», 1995), екранізованого у 2013 році і перекладеного з англійської багатьма мовами, у тому числі й українською. **Мета** даної статті полягає у проведенні аналізу антропонімів, вживаних Н. Манделою у зазначеному вище творі, за допомогою **методів** семантичного та етимологічного аналізу. **Об'єктом** дослідження обрано індивідуальні та групові антропоніми із згаданого роману. **Предметом** аналізу є семантика та особливості функціонування антропонімів, виділених у тексті роману Н. Мандели.

Результати та обговорення. Нельсон Мандела (18 липня 1918 р. — 5 грудня 2013 р.) — всесвітньовідомий політичний діяч, борець проти режиму апартеїду в Південно-Африканській Республіці (далі — ПАР) середини ХХ ст., Президент Африканського конгресу (1991–1997), лауреат Нобелівської премії миру (1993). За політичні погляди і діяльність Мандела був засуджений до ув'язнення і провів 27 років за ґратами. Після звільнення Мандела продовжив політичну боротьбу за рівність прав і свобод серед усіх громадян країни. У 1994 році Нельсон Мандела був усенародно обраний на посаду президента ПАР (1994–1999 рр.). У липні 2018 року країна відмітила 100-річчя з дня народження фундатора демократичної держави.

Роман «Довгий шлях до свободи», безумовно, є автобіографічним. Автор згадує і детально описує всі етапи свого життя, починаючи з дитинства і включаючи роки політичної боротьби та ув'язнення. Проте цей роман виходить за рамки суто автобіографії, оскільки змальовує широку панораму життя простого народу, життя повного негараздів, несправедливості і расової дискримінації. За словами М. Дж. Мафела, «Довгий шлях до свободи» відтворює драматичні події, які сформували долю Н. Мандели та вплинули на націю загалом, а тому цей роман можна також категоризувати як історико-політичний наратив [12].

Вибір автобіографічного роману Н. Мандели як матеріал для аналізу зумовлений кількома чинниками. По-перше, роман написаний

англійською мовою, точніше Південно-Африканським територіальним варіантом англійської мови. Дослідження лексичного складу і граматичного устрою ПАА (південно-африканської англійської) поки що не були у фокусі уваги вітчизняних лінгвістів, що додатково увиразнює актуальність аналізу. По-друге, Нельсон Мандела — білінгв, який знав не тільки свою рідну мову коса, але й вільно володів англійською мовою, отримавши середню, а згодом і вищу (юридичну) освіту. Отже, припускаємо можливість випадків інтерференції мов у тексті роману, що становить окремий інтерес для лінгвістів. По-третє, в романі (особливо у перших розділах, присвячених дитинству та юнацьким рокам) Н. Мандела широко використовує власні назви людей свого та інших кланів, що складають достатню за обсягом фактичну базу етноспецифічних антропонімів для всебічного аналізу.

Сучасний якісний склад антропонімного простору ономастичного ПАА є гетерогенним за етимологією і віддзеркалює лінгвальне різнобарв'я країни як один із результатів її складного історичного розвитку. Загально-відомим є той факт, що в ПАА офіційними визнано 11 мов, а також ціла низка мов вважаються національними (див. табл. 1, складену за даними <http://salanguages.com>):

Таблиця 1

Мови Південно-Африканської Республіки

Офіційні (державні) мови ПАА	Неофіційні мови ПАА
Afrikaans африкаанс	Fanagalo фангалло
English англійська	IsiCamtho (Tsotsiaal) камто
IsiNdebele* (Ndebele) ндебеле	Khoe кое
IsiXhosa (Xhosa) мова коса	Nama нама
IsiZulu (Zulu) зулу	San сан
Northern Sotho (Sepedi) сепеді (або північна сото)	Lobedu лобеду
Sesotho (Southern Sotho) сесото (або південна сото)	Northern Ndebele північна ндебеле
Setswana (Tswana) (се)тсвана	Phuthi путі
Si Swati (Swati) сваті	Sign Language мова жестів
Tshivenda (Venda) венда	
Xitsonga (Tsonga) тсонга	

* Префікс *isi-* у назвах деяких мов (*IsiXhosa, IsiZulu, etc.*) означає «мова».

Серед мов, що використовуються майже 51 мільйоном жителів ПАА вдома та у побуті, превалює мова зулу, якою розмовляють 11,6 мільйонів жителів; мовами коса та африкаанс користуються вдома відповідно 8,2 та 6,9 мільйонів громадян. Англійська мова як засіб домашнього спілкування посідає четверте місце: нею послуговуються близько 5 мільйонів людей (за даними *Statistics South Africa* на 2011 рік).

Унікальна мультилінгвальна ситуація країни сприяла створенню полікультурної нації, на позначення якої Нельсон Мандела вживав влучну метафору веселки (*the Rainbow Nation*). Співіснування кількох мов на єдиній території полінаціональної держави з необхідністю призводить до їх контактів, результатом чого стають оказіональні запозичення та мовна інтерференція у мовленні білінгвів. У цій статті ми зосереджуємось на англійській мові в ПАА, яка отримала статус регіонального (а саме — Південно-Африканського) варіанту англійської мови.

Перше, що вражає європейського читача при ознайомленні з романом «*Довгий шлях до свободи*», — це велика кількість назв різних етнічних груп і кланів. Автор передбачає певні труднощі, які можуть виникнути в процесі читання у людини, яка не належить до описуваного середовища, саме тому він надає деякі пояснення щодо території проживання того чи іншого народу/клану, його близьких і далеких родинних стосунків з іншими народами/кланами тощо. Наприклад:

The Nguni can be divided into a northern group — the Zulu and the Swazi people — and a southern group, which is made up of amaBaka, amaBomyana, amaGcaleka, amaMfengu, amaMpodomis, abeSotho, and abeThembu, and together they comprise the Xhosa nation [Part 1, Ch.1].

Проведений етимологічний аналіз дозволив встановити, що морфема *ama-* у власних назвах *amaBaka, amaBomyana, amaGcaleka, amaMfengu, amaMpodomis* є префіксом і означає «клан» або людей як представників певного клану. Ще один приклад, з якого видно, що префікс *ama-* містить сему збірності, належності до певної групи людей:

But amaMfengu were an industrious people, and because of their contact with Europeans, they were often more educated and «Western» than other Africans. When I was a boy, amaMfengu were the most advanced section of the community and furnished our clergymen, policemen, teachers, clerks, and interpreters. They were also amongst the first to become Christians, to build better

houses, and to use scientific methods of agriculture, and they were wealthier than their Xhosa compatriots [Part 1, Ch.2].

У наведеному вище уривку бачимо узгодження іменника *amaMfengu*, який займає позицію підмета, з дієсловом-зв'язкою (*were*) складного іменного присудка у множині. Іншими словами, розглядуваний префікс, крім семантичного кванта інформації, містить відомості про граматичну категорію множини. Водночас, у тексті роману спостерігається тенденція до утворення множини засобами англійської мови, тобто за допомогою додавання закінчення *–s*, як то *Zulus*, *Xhosas*, *Pedis*, *Vendas* і т. ін., наприклад:

The only rivalry between different clans or tribes in our small world at Qunu was that between the Xhosas and the amaMfengu, a small number of whom lived in our village [P. 1, Ch.2].

Вживання закінчення множини *–s* замість автентичних префіксів з тим самим граматичним значенням можна розглядати як часткову асиміляцію у результаті інтерференції мов, а саме впливу англійської мови як однієї з офіційних мов ПАР.

Цікаво і цілком прогнозовано, що коли мова йде лише про одного представника клану, префікс *ama-* замінюється на інші префікси. Такими є *um-*, *umu-* або *abe-*, які означають «одна особа з клану», наприклад: *umZulu*, *umXhosa*, *abeThembu*. Для етнічних груп північніших регіонів використовуються інші префікси: *muVenda* (представник клану Венда) або *moPedi* (представник клану Педі); *VhaVenda* — клан Венда, а також *BaPedi* — клан Педі. Іншими словами, кожній території притаманні свої, специфічні назви, а також морфологічний інвентар їх створення. У цьому контексті вважаємо доцільним послатися на О. Ю. Карпенко, яка вказує, що реальні ономастичні системи (ономастичні поля) «мають досить виразні інтралінгвальні розбіжності, а тому прив'язані до певних територій, що історично сформувалися» [2, с. 97].

У багатьох випадках походження назв кланів або етнічних груп є втраченим, проте нам вдалося виявити значення власних назв окремих народів. Так, груповий антропонім *Zulu* означає мовою зулу «небеса», «небо», а *Xhosa* мовою нгуні (*Nguni*) значить «втікач», «протестувальник»; ще один груповий антропонім *Boer* у перекладі з мови африкаанс означає «фермер». Як бачимо, номінативна одиниця через семантичний ланцюжок виводить до більш складної ментальної

структури. За спостереженнями О. Ю. Карпенко, «власні назви в ментальному лексиконі відіграють значно істотнішу роль, ніж у мові та мовленні. Вони не просто є в ментальному лексиконі. Стаючи, подібно до всіх одиниць ментального лексикону, концептами в активній чи в пасивній формі, вони слугують організаторами ментального лексикону, координаторами ментальної картини світу, шифрами інформаційних скриньок пам'яті і засобами виведення вмісту цих скриньок у мовлення і в мову» [3, с. 18].

Власне ім'я відіграє важливу роль в житті людини. Описуючи свій життєвий шлях, Нельсон Мандела зазначає, що за традиціями африканських народів на кожному з життєвих етапів людина отримує певне ім'я. Так, при народженні Н. Мандела отримав ім'я *Rolihlahla* (Роліхлахла), що мовою коса означає «той, хто тягне гілку дерева», або розмовною мовою «бешкетник», «шкодник»:

In Xhosa, Rolihlahla literally means «pulling the branch of a tree,» but its colloquial meaning more accurately would be «troublemaker» [Part 1, Ch.1].

Проте у школі, де навчання велося англійською мовою і британськими викладачами, усі діти отримували англійські імена. Це було викликано тим, що англомовним вчителям було важко вимовити автентичні імена. Таким чином, головний персонаж розглядуваної нами автобіографії отримав ім'я Нельсон:

That day, Miss Mdingane told me that my new name was Nelson. Why she bestowed this particular name upon me I have no idea. Perhaps it had something to do with the great British sea captain Lord Nelson, but that would be only a guess. (Part 1, chapter2)

Автор вказує, що мати два імені — англійське і африканське — стало традицією у ПАР:

Africans of my generation — and even today — generally have both an English and an African name [Part 1, Ch.2].

Проте, як вже зазначалося, в культурі африканських народів кожний важливий етап життєвого шляху супроводжувався наданням людині нового імені. Так, Нельсон у віці 16 років під час ініціації коса (обряду обрізання) отримав ім'я Далібунга, що мовою коса означає «творець / засновник місцевого органу влади, місцевих зборів»:

At the ceremony, I was given my circumcision name, Dalibunga, meaning «Founder of the Bunga,» the traditional ruling body of the Transkei. To Xhosa traditionalists, this name is more acceptable than either of my two previous

given names, Rolihlahla or Nelson, and I was proud to hear my new name pronounced: Dalibunga. [Part 1, ch.4].

Поширеними серед африканських кланів були не тільки «офіційні» імена, які людина отримувала у різні періоди свого життя, але й прізвиська. Так, наприклад, родичі називали Манделу Татомкхулу (*Tatomkhulu*), що означало «дідусь», оскільки маленький Нельсон був серйозним хлопчиком і виглядав як дорослий чоловік:

They called me by the pet name of Tatomkhulu, which means «Grandpa», because they said when I was very serious, I looked like an old man [Part 1, Ch.3].

У дорослому житті, коли Мандела став відомою політичною фігурою в ПАР та за її межами, його також називали *Tata*, що мовою коса значить «батько». Таким чином жителі Південної Африки, незалежно від свого віку, висловлювали глибоку пошану Манделі.

Ще одним іменем, яке використовували при зверненні до Н. Мандели, було *Khulu*, що значило «великий». Це також скорочена форма від коського «дідусь». (Пор. з англ. *grand* та *grandfather*).

Найважливішим із своїх імен Мандела вважав *Madiba* — ім'я клану, до якого він належав. За традицією, ім'я клану було значно важливішим за прізвище, оскільки вказувало на предка, від якого цей клан походить. *Madiba* було ім'я вождя Тембу, який жив у XVIII ст. Про це Нельсон Мандела згадує у своїй автобіографії:

Each Xhosa belongs to a clan that traces its descent back to a specific forefather. I am a member of the Madiba clan, named after a Thembu chief who ruled in the Transkei in the eighteenth century. I am often addressed as Madiba, my clan name, a term of respect [Part 1, Chapter 1].

Власне ім'я, як бачимо, виконує не тільки номінативну функцію, називаючи денотат, чи функцію ідентифікації, вирізняючи свій референт серед групи інших, але також несе додаткову експресивно-оцінну інформацію. Це особливо чітко проявляється тоді, коли загальний іменник стає власною назвою — прізвиськом, прізвиськом, ім'ям тощо.

Нижче наводимо кілька поширених на території Африки власних імен, які походять від загальних іменників (див. таблицю 2):

Серед індивідуальних антропонімів, які зустрічаються в романі Н. Мандела, переважна більшість походить з мови коса. За допомогою етимологічного аналізу нам вдалося встановити семантику деяких з них. Наприклад, чоловіче ім'я *Matanzima* мовою коса означає «повний рот». Це ім'я використано у наступному уривку:

Таблиця 2

Власні імена жителів Африки та їх значення

Імена жінок		Імена чоловіків	
Ім'я	значення	Ім'я	значення
<i>Abhikhya</i>	краса, слава	<i>Aahlaad</i>	радість
<i>Adithya</i>	сонце	<i>Aashrith</i>	правитель
<i>Dakshinya</i>	скромність	<i>Aatish</i>	вогонь
<i>Kenya</i>	ріг тварини	<i>Babar</i>	лев
<i>Kimala</i>	метелик	<i>Elayaraj</i>	володар миру
<i>Madhumathi</i>	мед, солодоші	<i>Girish</i>	король гір
<i>Saida</i>	мисливиця	<i>Mahatejasw</i>	розумник
<i>Sujala</i>	хмаринка	<i>Sudhamsu</i>	місяць

Sabata, who ruled the Thembu from 1954, was the grandson of Ngangelizwe and a senior to Kalzer Daliwonga, better known as K. D. Matanzima, the former chief minister of the Transkei — my nephew, by law and custom — who was a descendant of Matanzima. [Part 1, Chapter 1].

Також ми визначили, що мовою коса чоловіче ім'я *Dengana* значить «малий дурень», *Diliza* — «ламатися», *Dingane* — «людина у нужді», *Gadla* — «щасливий», *Mandel* — «мигдаль», *Ngubengcuka* — «чуттєва натура», *Sandile* — «зростати», а *Jongintaba* означає «той, хто дивиться на гори». Останнє ім'я зустрічається тричі, один із прикладів наводимо нижче:

My father has sometimes been referred to as the prime minister of Thembuland during the reigns of Dalindyabo, the father of Sabata, who ruled in the early 1900s, and that of his son, Jongintaba, who succeeded him. [Part 1, Chapter 1].

Висновки. Семантика власного імені як особливої номінативної одиниці є своєрідним поєднанням вербального і невербального компонентів, що сягають своїми коренями далекої давнини. З плином часу походження антропонімів (як індивідуальних, так і групових) стає все складнішим для визначення. Це обумовлено багатьма екстралінгвальними чинниками, як-то: зникненням поселень, які надали ім'я своїм жителям; міграційними процесами, які «відривають» носіїв імен від їхнього етнічного джерела і сприяють змішуванню з іншими етносами, що також може призвести до асиміляції онімів; вимиранням мов етнічних груп і, таким чином, втратою семантичних ланцюжків антропоніма з номінативними одиницями мови, яка

породила цей онім, та ін. Проте екскурс в історію власного імені на- завжди залишиться актуальним, таким, що пробуджує професійну цікавість лінгвіста і підштовхує до нових наукових розвідок у безмежному за своїми виявами антропонімному просторі людського буття.

Нами висвітлено лише малий фрагмент онімів Південно-Африканської Республіки, оскільки наше дослідження обмежувалося фактичним матеріалом одного роману, чий автор є білінгвом — носієм англійської мови і мови коса. Проте територія ПАР представляє собою унікальне мультілінгвальне середовище, яке так чи інакше впливає на південно-африканський варіант англійської мови. Зазначене зумовлює **перспективу подальших наукових розвідок** генетичної евристичності власних імен у цьому регіоні.

Література

1. История Африки в биографиях / Отв. ред. А. Б. Давидсон. — М.: РГГУ, 2012. — 1112 с.
2. Карпенко О. Ю. Проблеми когнітивної ономастики: монографія / О. Ю. Карпенко. — Одеса: Астропринт, 2006. — 326 с.
3. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика: навч. посібник / О. Ю. Карпенко. — Одеса: Фенікс, 2010. — 158 с.
4. Михальчук О. Екологія мови в українському ономастичному середовищі: особові імена / О. Михальчук // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія; [редкол.: В. Г. Матвіїшин [та ін.]. — Івано-Франків., 2011. — Вип. 29/31. — С. 230–234.
5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. — Полтава: ДовкілляК, 2006. — 716 с.
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. — Полтава: ДовкілляК, 2008. — 712 с.
7. Сокіл-Клепар Н. Роль антропонімів у номінації мікротопооб'єктів / Н. Сокіл-Клепар // Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство. — Вип. II(24) 2014. — с. 260–265.
8. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного / А. В. Суперанская. — Изд. 3-е, испр. — М.: Книжный Дом «ЛИБРОКОМ», 2009. — 368 с.
9. Шубин В. Г. Горячая «холодная война»: Юг Африки (1960–1990 гг.) / В. Г. Шубин. — М.: Изд. дом «ЯСК», 2013. — 368 с.
10. The Languages of South Africa [Electronic resource]. — Mode of access: <http://salanguages.com>
11. Madiba's Many Names [Electronic resource]. — Mode of Access: <http://www.nelsonmandela.org/index.php/memory/views/names>

12. Mafela Munzhedzi James. The Revelation of African culture in Long Walk to Freedom. [Electronic resource]. — Mode of Access: http://epress.anu.edu.au/aborig_history/indigenous_biog/mobile_devices/ch08.html
13. Mandela N. Long Walk to Freedom: The Autobiography of Nelson Mandela. — Boston, New York, London: Little, Brown and Co., 1994. — 402 p.

References

1. Davidson, A. B. (ed.) (2012). *Istoriya Afriki v biografiyakh* [The History of Africa in Biographies]. Moscow: RGGU.
2. Karpenko, O. Yu. (2006). *Problemny kohnityvnoyi onomastyky* [The issues of Cognitive Onomastics]. Odesa: Astroprynt.
3. Karpenko, O. Yu. (2010). *Kohnityvna onomastyka* [Cognitive Onomastics]. Odesa: Feniks.
4. Mykhalchuk O. (2011). *Ekolohiya movy v ukrayinskomu onomastychnomu seredovyschi: osobovi imena* [Language Ecology in Ukrainian Onomastic Environment: Personal Names]. In: *Visnyk Prykarpatskoho Natsionalnoho Universytetu. Filolohiya — The Herald of Pre-Carpathian National University. Philology. Vol. 29/31*. Ivano-Frankivsk: Pre-carpathian National University, pp. 230–234.
5. Selivanova, O. O. (2006). *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediya* [Contemporary Linguistics: Terminology Encyclopedia]. Poltava: Dovkillya — K.
6. Selivanova, O. O. (2008). *Suchasna linhvistyka: napryamy te problem* [Contemporary Linguistics: Directions and Issues]. Poltava: Dovkillya — K.
7. Sokil-Klepar, N. (2014). *Rol' antroponimiv u nominatsiyi mikrotopoob'yektiv* [The Role of Antroponyms in Nomination of Microtopoobjects]. In: *Naukovi Zapysky TNPU. Seriya: Movoznavstvo — Scientific Notes of TNPU. Series: Language Studies, Vol. II (24)*. Ternopil: TNPU, pp. 260–265.
8. Superanskaya, A. V. (2009). *Obshchaya teoriya imeni sobstvennogo* [General Theory of the Proper Name]. 3rd edn. Moscow: Knizhnyi Dom «LIBROKOM».
9. Shubin, V. G. (2013). *Goryachaya «kholodnaya voyna»: Yug Afriki (1960–1990)* [Hot «Cold War»: the South of Africa (1960–1990)]. Moscow: «YaSK».
10. The Languages of South Africa. Available at: <http://salanguages.com>
11. Madiba's Many Names. Available at: <http://www.nelsonmandela.org/index.php/memory/views/names>
12. Mafela, Munzhedzi James (no date) *The Revelation of African culture in Long Walk to Freedom*. Available at: http://epress.anu.edu.au/aborig_history/indigenous_biog/mobile_devices/ch08.html
13. Mandela, N. (1994). *Long Walk to Freedom*. Boston, New York, London: Little, Brown and Co.

КЛОЧКО Светлана Александровна

кандидат психологических наук, доцент кафедры иностранных языков
Хмельницкого национального университета,
ул. Институтская, 11, Хмельницкий, 29016, Украина;
тел.: +38 067 7874376; e-mail: svitlanapilishek24@gmail.com;
ORCID ID: 0000–0002–3685–8901

**ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ И ГРУППОВЫЕ АНТРОПОНИМЫ В АВТО-
БИОГРАФИЧЕСКОМ РОМАНЕ НЕЛЬСОНА МАНДЕЛЫ «ДОЛГИЙ ПУТЬ
К СВОБОДЕ»**

Аннотация. Статья посвящена исследованию семантики антропонимов Южно-Африканской Республики. **Материалом** служит автобиографический роман Нельсона Манделы «Долгий путь к свободе», из текста которого отобраны индивидуальные и групповые имена собственные. Выбор данного романа для нашего исследования продиктован рядом причин, среди которых и то, что антропонимы африканского происхождения пока не пребывали в поле зрения украинских исследователей языка. **Целью** статьи является установление при помощи этимологического анализа семантики выделенных онимов. **Объектом** исследования представляются индивидуальные и групповые антропонимы, которые употребил Нельсон Мандела на страницах своего биографического произведения. Семантика и особенности употребления антропонимов, выделенных из текста автобиографического романа, пребывают в роли **предмета** данного исследования. Полинациональность и поликультурность Южно-Африканской Республики создают особую ситуацию для языковых контактов и, как следствие, для языковой интерференции. При таких условиях одними из первых в систему языка проникают имена собственные, среди которых, без сомнения, и антропонимы. Соответственные процессы взаимопроникновения, адаптации и ассимиляции лексических единиц, которые означают индивидуальные и групповые антропонимы, в новую языковую среду позволяют охарактеризовать развитие южно-африканского варианта английского языка. В результате анализа отобранных для исследования антропонимов было выяснено, что имя собственное выполняет не только номинативную функцию, называя данотат, или функцию идентификации, выделяя свой референт в группе других, но также несет в себе дополнительную экспрессивно-оценочную информацию. Заслуживает внимания и тот факт, что с течением времени становится сложнее отследить семантику и происхождение как групповых, так и индивидуальных антропонимов, что происходит под влиянием ряда экстралингвальных факторов.

Ключевые слова: антропоним, автобиографический роман, Нельсон Мандела, южно-африканский вариант английского языка.

Svitlana O. Klochko

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor at the Department of
Foreign Languages, Khmelnytsky National University, Instytutaska Str., 11, Ukraine,
Khmelnytsky, 29016; tel.: +38 067 7874376; e-mail: svitlanapilishek24@gmail.com;
ORCID ID: 0000–0002–3685–8901

**INDIVIDUAL AND GROUP ANTHROPONYMS IN NELSON MANDELA'S
AUTOBIOGRAPHIC NOVEL 'LONG WALK TO FREEDOM'**

Summary. The article deals with the etymological analysis of certain individual and group anthroponyms taken from the autobiographical novel by N. Mandela. The choice of the novel is determined by a few factors, among them being the following: first, ethnic African names (proper nouns) have not yet been in the focus of Ukrainian linguists until now; second, Mandela was a native speaker of two official languages in South Africa, namely isiXhosa and English. The interference of the two languages is of special interest to philologists, too; third, the idiolect of Mandela is a sample of South African English — a territorial variety of English that appeared in XVIII c. and now functions as one of eleven official languages of the Republic.

The article points out that South African proper nouns are etymologically heterogeneous and reflect lingual diversity of the country as a result of its complicated historical development. Most anthroponyms used in the novel have Xhosa roots. The article also mentions the names of N. Mandela — those he got at various stages of his life from his kinsmen and from other people in South Africa. The semantic analysis of chosen onyms has revealed that a proper noun has a number of functions: the nominative function, as it is used to name the referent; the function of identification (to specify its referent out of others); and also the connotative function (to express certain additional information, including the evaluation of the given referent). It is shown that a number of proper names historically can be traced to corresponding common nouns denoting things, qualities, and Gods.

South Africa represents a unique multilingual environment influencing each of the languages including English, which could be a promising field for further research.

Key words: anthroponym, autobiographic novel, Nelson Mandela, South-African variant of English.